

วิชาชา วตถุ ๗

“ยถาปี ปุพฺพราสิมฺหาคี อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตถา สาวตถึ
อุปนิสฺสาย ปุพฺพารามะ วิหรนฺโต วิสาขํ อุปาสิกํ อารพฺภ กเถสิ ๗

ผู้มีบุญทั้ง ๕ ในภัททียนคร

(หน้า ๔๕ - ๔๗) สากิร อังครภูเจ - ยถาภิรนต์ วิหริตฺวา ปกุกามิ)

สากิร อังครภูเจ ภัททียนคร เมณฑกเสฏฺฐิปุตฺตสฺส ฌนฺนชย-
เสฏฺฐิโน อคฺคมเหสิยา สุมฺนาเทเวีย กุจฺฉิสฺมี นิพฺพตฺติ ๗ ตสฺสา
สตฺตวสฺสติกกาเล สตถา เสลพฺราหฺมณาทีนํ โปธเนยฺยพฺนธฺวานํ
อุปนิสฺสยสมฺปตฺตี ทิสฺวา มหาภิกฺขุสงฺฆปริวารโ จาริกํ จรมาโน
ตํ นครํ ปาปุณฺนิ ๗ ตสมฺมิจฺจ สมเย เมณฑโก คหฺปติ ตสมฺมี นคร
ปลฺยจฺนํ มหาปลฺยณานํ เชฏฺฐโก หุตฺวา เสฏฺฐิฏฺฐานํ กาทเรติ ๗
ปลฺยจ มหาปลฺยณา นาม “เมณฑโก เสฏฺฐิ, จนฺทปทฺฐมา นาม
ตสฺเสว เชฏฺฐกภริยา, ตสฺเสว เชฏฺฐกปุตฺโต ฌนฺนชโย นาม, ตสฺส
ภริยา สุมฺนาเทวี นาม, เมณฑกเสฏฺฐิสฺส ทาสโ ปุณฺโณ นามาติ ๗
น เกวลญฺจ เมณฑกเสฏฺฐิเยว, พิมฺพิสาร์รณฺโณ ปน วิชิต
ปลฺยจ อมิตโกคา นาม อเหตุํ “โชติโย, ชฎฺดิโ, เมณฑโก,
ปุณฺณโก, กากวลฺลิตฺโยติ ๗ เตสุ อัย เมณฑกเสฏฺฐิ ทสฺพลสฺส
อตฺตโน นครํ สมฺปตฺตภาวํ ญตฺวา ปุตฺตสฺส ฌนฺนชยเสฏฺฐิโน
ชิตฺรํ วิสาขํ ทาริกํ ปกุกอสฺยาเปตฺวา อาห “อมมฺ ตฺยหํปี มงฺคลํ,
อมฺหากํปี มงฺคลํ; ตว ปริวารเหติ ปลฺยจเหติ ทาริกาสเตหิ สทฺธิ
ปลฺยจ รตฺสทานิ อารุหฺห ปลฺยจเหติ ทาสีสเตหิ ปริวฺตา ทสฺพลสฺส
ปจฺจุคฺคมนํ กโรหีติ ๗ สากิร “สาธฺตฺติ ปฏฺิสฺสุณฺนิตฺวา ตถา อกาสิ ๗

การณาการณสุ ปน กุสลตตทา ยาวติกา ยานสสุ ภูมิ, ยานเน
 คนตุวา ยานา ปจโจโรหิตวา ปตติกา ว สตุถารุ อุปสงกมิตวา
 วนุทิตวา เอกมนตุ อฏฐาสิ ๑ อถสสา ปุพพจริยวเสน สตุถา ฐมัม
 เทเสสิ ๑ सा तेसनาวसाने प्लजहि तारिकासतेहि सथुठी सोता-
 पत्तिफल पत्तिग्जहि १ मेणुत्तकसेणुजिपी जो सत्तुถารु อุปสงกมิตวา
 ฐมมกถั सुत्तวา सोतापत्तिफल पत्तिग्जาย सुवत्तनाय निमनुत्तेत्तวา
 पुनत्तिवसे อत्तโน निเวสने पत्तिเตน चात्तनीयेन โภชนीयेन พุत्तูปปุมุ
 กิกขุสงุมุ ปรีวิสิत्तวา ऐतेनेव उपायेन अत्तुत्तमात्तु महात्तानं
 अत्तาสि १ सत्तुถा णत्तुत्तियनकरे यत्तुत्तानुत्तु विहित्ता पत्तुत्तामी १

การสร้างเมืองสาเกต

(หน้า ๔๗ - ๔๘ เตน โจ ปน - สาเกตนุเตว นาม อโหสิ)

เตน โจ ปน สมเยน พิมพิสารุ จ ปเสนทิโกสโล จ
 อถลลมถลลั กคินีปตติกา โหนติ ๑ อถกทิวลั โกสลราชา จินุเตสิ
 “พิมพิสารุสสุ วิชิตะ ปลจ อमितโกคา มหาปุถุถา วสนติ, มยหุ
 วิชิตะ ऐโกปี ตาทิโส นตถิ; ยนุณนาหุ พิมพิสารุสสุ สนตติกั
 คนตุวา ऐกั มหาปุถุถลลั ยาเจยยนุติ ๑ सो तत्तुถ कनुत्तवा रथुत्तु
 กตปฏิสนุถาโร “กัการณา อาคโตสิติ ปุฏุจ “ตุมหากั วิชิตะ
 ปลจ อमितโกคา มหาปุถุถา วสนติ, ตโต ऐกั คเหตุวา คมิสสุสามัติ
 อาคโตมุหิ, เตสุ मे ऐกั तेถาติ आह १ “มหากุถานิ อมุเหหิ
 จาเลตุ น สกกาติ ๑ “อหุ อลทุธา น คมิสสุสามัติ ๑ ราชา อมจเจหิ
 สथุठी मनुत्तेत्तवा “โซติยาทีนั महाकुत्तानं जालनं नाम पजविया
 जालनसथिसु, मेणुत्तกมหาसेणुजिसु पुत्तโต रनलชयसेणुजि नाम

อตฺถิ, เตน สทฺธิ มนฺเตตฺวา ว ปฏฺิวจฺฉิ เต ทสฺสามีติ วตฺวา ตํ
 ปกฺโกสาเปตฺวา “ตาท โกสฺลราชา ‘เอกํ ฐนเสฏฺฐิ คเหตฺวา
 คมฺิสฺสามีติ วทฺติ, ตํ เตน สทฺธิ คจฺฉนํหีติ ฯ” “ตุมฺเหสุ ปหิณฺนฺเตสุ,
 คมฺิสฺสามิ เทวาทิ ฯ” “เตนหิ ปรีวจฺฉิ กตฺวา คจฺฉ ตาตาทิ ฯ โส
 อตฺตโน กตฺตพฺพยฺตฺตํ อกาสิ ฯ ราชาปิสฺส มหนฺตํ สกฺกาโร กตฺวา
 “อิมํ อาทาย คจฺฉนํหีติ ปเสนทิกอสฺลราชานํ อุกฺโขเชสิ ฯ โส ตํ
 อาทาย สพฺพตฺถ เอกรตฺติวาเสน คจฺฉนํโต เอกํ ฬาสฺกญฺจานํ
 ปตฺวา นิवासํ คณฺหิ ฯ” “อถ นํ ฐนญฺชยเสฏฺฐิ ปุจฺฉิ “อิทํ กสฺส
 วิชิตฺนฺติ ฯ” “มยฺหํ เสฏฺฐิตี ฯ” “กิวฺทฺโร อิตฺ สวตฺถิตฺติ ฯ” “สตฺต-
 โยชนมตฺถเกติ ฯ” “อนฺโตนคฺโร สมฺพาทํ, อมฺหากํ ปรีชโน มหนฺโต,
 สเจ โรเจถ, อีเชว วเสยฺยาม เทวาทิ ฯ” “ราชา “สาธฺตฺติ สมฺปฏฺิจ-
 ฉิตฺวา ตสฺมี จาเน นคฺโร มาเปตฺวา ตสฺส ทตฺวา อคฺมาสิ ฯ” “ตสฺมี
 ปเทเส สายํ วสนญฺจานสฺส คหิตตฺตา นคฺรสฺส “สาเกตฺนฺเตว
 นามํ อโหสิ ฯ”

ลักษณะเบญจกัลยาณี

(หน้า ๔๘ - ๔๙ สาวตถิยมปิ โจ - วยกุลยาณํ นามาติ)

สาวตถิยมปิ โจ มิคารเสฏฺฐิโน ปุตฺโต ปุณฺณวทฺตมนกฺมาโร
 นาม วยปฺปตฺโต อโหสิ ฯ” “อถ นํ มาตาปิตโร วทิสฺสุ “ตาท ตว
 รุจฺฉนญฺจานเน เอกํ ทาริกํ อุปฺชาเรหีติ ฯ” “มยฺหํ เอวรฺูปาย ภริยาย
 กิจจํ นตฺถิตฺติ ฯ” “ปุตฺต มา เอวํ กริ, กุลํ นาม อปุตฺตํ น
 ตฺถิจฺฉิตฺติ ฯ” “โส ปุณฺปฺปุนํ รุจฺฉมาโน “เตนหิ ปญฺจกฺลฺยาณสมฺนฺนา-
 คตํ ทาริกํ ลภฺมาโน ตุมฺหากํ วจฺฉิ กริสฺสามีติ อาห ฯ” “กานิ

ปเนตานิ ปลจ กลฺยาณานิ นาม ตาตาทิ ฯ “เกสกลฺยาณํ มํสกลฺยาณํ
อฏฺฐิกกลฺยาณํ จวิกฺลฺยาณํ วยกลฺยาณนฺติ ฯ

มหาปฺลฺยาณาย หิ อิตฺถิยา เกสา โมรฺกฺลาปสฺทิสฺสา หุตฺวา
มฺลฺยจิตฺวา วิสฺสฺฐจฺจา นิวาสนนฺตํ ปหริตฺวา นินฺวตฺติตฺวา อุตฺทคฺคา
ติฏฺฐนฺติ, อิทํ เกสกลฺยาณํ นาม ฯ ทนฺตาวรณํ พิมฺพผลสฺทิสฺ
วณฺณสมฺปนฺนํ สมนํ สฺมุสฺสฺสิตํ โหติ, อิทํ มํสกลฺยาณํ นาม ฯ ทนฺตา
สฺกกา สฺมา อวิวรา อุตฺสาเปตฺวา จปิตฺวชिरปฺนฺตี วิย สฺมฺจฺฉินฺน-
สงฺขปฺนฺตี วิย จ โสภนฺติ, อิทํ อฏฺฐิกกลฺยาณํ นาม ฯ กาพียา
วณฺณกาทีหิ อวิลิตฺโตเอว จวิวณฺโณ สนิทฺโร นีลฺุปลทามสฺทิสฺ
โหติ, โอทาทาย กณฺณการปฺุพทามสฺทิสฺ โหติ; อิทํ จวิกฺลฺยาณํ
นาม ฯ ทสฺกขตฺตํ วิชาตปิ โข ปน สกึ วิชาตา วิย อวิกต-
โยพฺพนา ว โหติ, อิทํ วยกลฺยาณํ นามาติ ฯ

งานประจำปีของนครสาเกต

(หน้า ๔๙ - ๕๐ อถสฺส มาตาปิตโร - อณฺณมณฺณํ กถยีสฺ)

อถสฺส มาตาปิตโร อฏฺฐตฺตรสฺตพฺราหฺมณฺเ นิมนฺเตตฺวา
โกเชตฺวา “ปฺลฺยจกลฺยาณสมฺนฺนาคตา อิตฺถิโย นาม โหนฺตฺตี
ปฺุจฉีสฺ ฯ “อาม โหนฺตฺตี ฯ “เตนหิ เอวรูปํ ทาริกํ ปรีเยสฺสิตฺ อฏฺฐ
ชฺนา คจฺฉนฺตฺติ พหุรณํ ทตฺวา “อาคตฺกาเล จ โว กาทพฺพิ
ชานิสฺสาม, คจฺฉณ, เอวรูปํปิตฺ ทาริกํ ปรีเยสฺส, ทิฏฺฐกาเล จ อิมํ
ปิลนฺเชยฺยาถาติ สตสฺทสฺสคฺขมฺนิกํ สฺวณฺณมาลํ ทตฺวา อฺยโยเชตฺสฺ ฯ
เต มหฺนฺตมฺหฺนฺตานิ นครานิ คนฺตฺวา ปรีเยสฺมานา ปฺลฺยจกลฺยาณ-
สมฺนฺนาคตํ ทาริกํ อทิสฺวา นินฺวตฺติตฺวา อาคจฺฉนฺตา วิวฏฺฏนฺกขตฺต-

ทิวเส สาเกตํ อนุปฺปตฺตา “อชฺช อมหากํ กมมํ นิปฺปชฺชิสฺสตีติ
 จินฺตยีสฺสุ ฯ ตสมฺมึ ปน นคเร อนุสฺวจฺจรํ วิวญฺณกฺขตฺตํ นาม โหติ ฯ
 ตทา พหิอนิกฺขมณฺกุลานิปี ปริวารเณ สทฺธิ์ เคหา นิกฺขมิตฺวา
 อปฺปฎฺธิจฺจนฺเนน สรีเรณ ปทสว นทีตีร์ คจฺจนฺติ ฯ ตสมฺมึ ทิวเส
 ขตฺติยมหาสาลาทินํ ปุตฺตาปี “อตฺตโน สมานชาติกํ มนาปี กุล-
 ทาริกํ ทิสฺวา มาลาคุเลน ปริกฺขิปิสฺสามาติ ตํ ตํ มคฺคํ นิสฺสาย
 ติฏฺฐนฺติ ฯ เตปี พฺราหฺมณา นทีตีเร เอกํ สาลํ ปวิสิตฺวา อฏฺฐังสุ ฯ ตสมฺมึ
 ขณฺเณ วิสาขา ปณฺณรสโสฬสวสฺสุทฺเทสิกา หุตฺวา สพฺพาภรณปฺปฎฺธิ-
 มณฺฑิตา ปญฺจหิ กุมารีสเตหิ ปรีวฺตา “นที คนฺตฺวา นหายิสฺสามีติ
 ตํ ปเทสํ ปตฺตา ฯ อถโข เมโฆ อฏฺฐหิตฺวา ปาวสฺสิ ฯ ปญฺจสตา
 กุมาริโย เวเคน คนฺตฺวา สาลํ ปวิสีสฺสุ ฯ พฺราหฺมณา โอลเณตฺตา
 ตาสฺสุ เอกํปี ปญฺจกฺลฺยาณสมนฺนาคตํ น ปสฺสีสฺสุ ฯ วิสาขา ปกฺติ-
 คมเนเนว สาลํ ปาวิสิ ฯ วตฺถาภรณานิ เตมีสุ ฯ พฺราหฺมณา ตสฺสา
 จตฺตาริ กฺลฺยาณานิ ทิสฺวา ทนฺเต ปสฺสิตฺตุกามา “อลสชาติกา
 อมหากํ ธีตา, เอติสฺสา สามิโก กณฺชิกมตฺตมฺปี น ลภิสฺสตี
 มลฺยเเลติ อลฺยมลฺยํ กถยีสฺสุ ฯ

ชน ๔ จำพวกวิ่งไปไม่งาม

(หน้า ๕๐ - ๕๑ อถ เน วิสาขา - รถํ เปเสนฺตฺตฺติ)

อถ เน วิสาขา อาห “กํ วเทถ ตุมฺเหติ ฯ “ตํ กเถม อม-
 มาติ ฯ มธฺุโร กิร ตสฺสา สทฺโท กํส-तालस्सโร วิย นิจฺจรติ ฯ
 อถ เน ปุณฺ มธฺุรสทฺเทน “กึการณากเถถาติ ปุจฺฉิ ฯ “ตว ปริ-
 วาริตฺถิโย วตฺถาลงฺกาเร อเตเมตฺวา เวเคน สาลํ ปวิสฺสา, ตฺยหํ

เอตตํ จานํ เวเคน อากมนมตฺตมปิ นตฺถิ, วตฺถาภรณานิ เตเมตฺวา
 อากตาสี; ตสฺมา กเถมาติ ฯ “ตาทามา เอวํ วเทถ, อหํ เอตาทิ
 พลวตรา, การณํ ปน สลฺลภฺเขตฺวา ชเวน นาคตฺมฺหีติ ฯ “กํ อมฺมาติ
 ฯ “ตาทา จตฺตารอ ชนา ชวมานา น โสภนฺติ, อปรมฺปิ เอกํ กา
 รณํ อตฺถีติ ฯ “กตฺเม จตฺตารอ ชวมานา น โสภนฺติ อมฺมาติ ฯ
 “ตาทา อภิสิตฺโต ราชา ตาว สพฺพภารณปฺปฏิมณฺฑลิตฺโต กจฺนํ
 พนฺธิตฺวา ราชขุคฺเณ ชวมาโน น โสภติ, ‘กํ อยํ ราชา คห
 ปตีโก วีย ชาวตีติ อญฺญตฺตฺถุ ครหํ ลภติ, สณฺฑิกํ คจฺจนฺโต ว
 โสภติ; รมฺโถ มงฺคฺลหตฺถีปํ อลงฺกโต ชวมาโน น โสภติ, วารณ
 ลีพฺหาย คจฺจนฺโต ว โสภติ; ปพฺพชิตฺโต ชวมาโน น โสภติ, ‘กํ อยํ
 สมโน คีหิ วีย ชาวตีติเกวลํ ครหเมว ลภติ, สมิตคฺมเนน ปน
 โสภติ; อิตฺถิ ชวมานา น โสภติ, ‘กํ เอสา อิตฺถิ ปุริโส วีย
 ชาวตีติ ครหิตพฺพา ว โหติ, ปกตคฺมเนน โสภติ: อิมํ จตฺตารอ
 ชวมานา น โสภนฺติ ตาทาติ ฯ “กตมํ ปเนกํ อปรํ การณํ
 อมฺมาติ ฯ “ตาทา มาตา- ปิตโร นาม อิตฺถิ องฺคปฺปจฺจฺจฺคานิ
 สณฺจเปตฺวา โปเสนฺติ, มยํ หิ วิภิกฺกณฺิยภณฺฑํ นาม, อมฺเห ปร
 กุลํ เปสนฺตฺถาย โปเสนฺติ, สเจ ชวมานานํ นีวตฺถทฺตฺสทฺสกฺกฺเณ
 วา อกฺกมิตฺวา ภูมียํ วา ปกฺขลิตฺวา ปติตกาเล หตฺถโถ วา ปาโท
 วา ภิชฺเชยฺย, กุสฺสเสว ภาโร ภเวยฺยาม, ปสาธนภณฺฑํ ปน เต
 เมตฺวา สุกฺขิสฺสติ; อิมํ การณํ สลฺลภฺเขตฺวา น ชาวิทฺมฺหิ ตาทาติ
 ฯ พฺรหฺมณฺา ตสฺสา กถนกาเล ทนฺตสมฺปตฺตี ทิสฺวา “เอวฺรูปา
 โน สมฺปตฺติ น ทิฏฺฐ-ปฺพพฺพาติ ตสฺสา สาธฺกัรํ ทตฺวา “อมฺม คฺย
 เหวเสา อนุจฺฉวิกาติ วตฺวา ตํ สุวณฺณมถลํ ปิลนฺธยํสุ ฯ อถ

เน ปุจฉิ “กตฺรนครโต อากตตถ ตาตาทิ ฯ “สาวตถิติโต อมฺมาติ
 ฯ “เสฏฺฐิจุกฺลํ กตฺโร นามาทิ ฯ “มิกฺคารเสฏฺฐิจิ นาม อมฺมาติ ฯ “ออยฺย
 ปุตุโต โโก นามาทิ ฯ “ปุณฺณวฑฺฒนกุมาโร นาม อมฺมาติ ฯ ส
 “สมานชาติกํ โน กุณฺนติ อธิวาเสตฺวา ปิตุ สาสนํ ปหิณฺนิ “อมฺหากํ รณํ
 เปเสนฺตุตฺติ ฌापนเหตุกํ ฯ

พราหมณ์พบนางวิสาขา

(หน้า ๕๑ - ๕๒ กิจจาปี หิ ส - อากมฺหาติ สาสนํ ปหิณฺนิ)

กิจจาปี หิ ส อากมนกาลเอ ปทสา อากตา, สุวณฺณมาลา
 ปน ปิลนฺธน-กาลโต ปฏฺจาย ตถา คนฺตุํ น ลภติ, อีสฺสรทาริกา
 รถาทิหิ คจฺฉนฺติ, อิตฺรา ปกตฺติยานกํ อภฺิรฺหฺนฺติ, ฉตฺตํ ว
 ตาลปณฺณํ วา อูปริ กโรนฺติ, ตสฺมีปี อสฺติ, นีวตฺถสากฺกสฺส
 ทสนฺตํ อุกฺขิปิตฺวา อํเส จิปนฺติเอว ฯ ตสฺสา ปน ปิตา ปญฺจ
 รตฺสทานิ เปเสสิ ฯสา สปริวารา รณํ อารุหฺ คตา ฯ พฺราหฺมณฺวาปี
 เอกโตว อคมํสุ ฯ อถ เน เสฏฺฐิจิ ปุจฉิ “กุโต อากตตฺถาทิ ฯ “สาวตถิ
 โต มหาเสฏฺฐิจิติ ฯ “เสฏฺฐิจิ กตโร นามาทิ ฯ “มิกฺคารเสฏฺฐิจิ นามาทิ ฯ
 “ปุตุโต โโก นามาทิ ฯ “ปุณฺณวฑฺฒนกุมาโร นามาทิ ฯ “ธนํ กิตฺตกนฺติ
 ฯ “จตฺตทาฬีส

โกฏฺฐิโย มหาเสฏฺฐิจิติ ฯ “ธนํ ตาว, อมฺหากํ ธนํ อูปาทาย กากณฺิก-
 มตฺตํ, ทาริกาย ปน อารกฺขมตฺตตาย ลทฺธกกาลโต ปฏฺจาย ก็
 อญฺเณน การณฺนาติ อธิวาเสสิ. โส เตสํ สกฺกาโร กตฺวา เอกาหํ
 ทวีหํ วสาเปตฺวา อูยฺโยเชสิ ฯ เต สาวตถิ คนฺตุวา “ลทฺธา โน
 ทาริกาติ อาโรจยีสฺสุ ฯ “กสฺส ชีตาทิ ฯ “ธนญฺชยเสฏฺฐิจิโนติ ฯ โส

“มหากุลสุต เม ทาริกา ลหุธา, จิปป์เมว นั อานะตุ วุญฐิตีติ
 ตตถ คมนตุถั รณโณ อารุเจสิ ฯ ราชาน “มหากุลั เอตุ มยา
 พิมพิสารสุต สนุติกา อานะตวา สากะเต นิเวสิตุ, ตสุต สมมานั
 กาคุ วุญฐิตีติ, “อหึปี คมิสุสามิติ อาท ฯ โส “สาธู เทวาติ วตวา
 ธนลชยเสฏฐิโน สาสัน เปเสสิ “มยิ อากจณนเต, ราชานปี
 อากมิสุสติ, มหนตุ ราชพลั, เอตตกสุต ชนสุต กาทพพยุตตัก
 กาคุ สกขิสสุสิ น สกขิสสุสิติ ฯ อิตโรปี “สเจปี ทส ราชานโน
 อากจณนติ, อากจณนตุติ ปฐิสาสัน เปเสสิ ฯ มิคารเสฏฐิ ตาวมหนเต
 นครเอ เคหโคปกมตตุ จเปตวา เสสชนั อาทาย คนตุวา อหุตม-
 โยชนมคเค จตวา “อากตมหาติ สาสัน ปหิณิ ฯ

เครื่องแต่งตัวนางวิสาขา

(หน้า ๕๒ - ๕๔ ธนลชยเสฏฐิ พหุปลณนาการั - น ตาว นิฎฐาติ)

ธนลชยเสฏฐิ พหุปลณนาการั เปเสตวา อิตรา สหุธิ มนเตสิ
 “อมม สสุโร กิร เต โกสธรณญา สหุธิ อากโต, ตสุต กตรั เคห
 ปฐิขคคิตพพิ รณโณ กตรั, อุปราชานินั กตรานิติ ฯ ปลณฐิตา
 เสฏฐิธิตา วชิรคค-ติจันณญาณา กปฺปสตสหัสสุ ปตถิตปฺปตถณา
 อภินิหารสมฺปนฺนา “สสุรสสุต เม อสุกั เคห ปฐิขคคถ, รณโณ
 อสุกั, อุปราชานินั อสุกานิติ สัวิทิตวา ทาสกมฺมกเร ปกโก
 สานเปตวา “เอตตกา รณโณ กตตพพกิจจัน กโรถ, เอตตกา อุป
 ราชานินั, หตถิสสุสา- ทโยปี ตุมเหเยว ปฐิขคคถ; อสฺสพนฺธาทโยปี
 อากนตุวา มงฺคลจจณัน อุนฺกวิสสนุติติ สัวิทิ ฯ กิการณา? “มยั
 วิสาขาย มงฺคลจจณันคนตุวา น กิลยจิ ลภิมห, อสฺสรกขณาทีนิ

กโรนตา สุกข์ น วิจิริมหาติ เกจิ วตตุ มา ลภิสฺสุ ๑ ตํทิวสเมว
 วิสาขาย ปิตา ปญจสเท สุวณฺณกาเร ปกโกสาเปตฺวา “ธิตฺตฺ เม
 มหาตปาปสฺสณํนาม กโรธาติ รตฺตสุวณฺณสฺส นิกฺขสทสฺสํ ตทนฺรูปานิ
 จ รชตมณฺเฑ-มุตฺตปาปวาพวชิราทีนํ ทาเปสิ ๑ ราชา กติปาหํ วสิตฺ
 วา ธนญฺชย-เสฏฺฐจิสฺส สาสนํ ปหิณฺนิ “น สกฺกา เสฏฺฐจินา อมฺหากํ
 ภรณโปสนํ กาคฺตุ, ทาริกาย คมนกาคํ ชานาตุติ ๑ โสปี รมฺโถเย ส
 สนํ เปเสสิ “อิทานิ วสฺสกาโล อาคโต, น สกฺกา จาตุมฺมาสํ วิจิริตฺ;
 ตุมฺหากํ พลกายสฺส ยํ ยํ ลทฺธํ วัณฺณติ, สพฺพนตฺตํ มม ภาโร;
 มยา เปสิตกาเล เทโว คมิสฺสตีติ ๑ ตโต ปญฺจาย สากेतนคฺรํ นิจ
 จนกฺขตตํ วิย อโหสิ ๑ ราชานํ อาที กตฺวา สพฺเพสํ มา
 ลาคนฺธวตฺถาทีนํ ปฏฺิยตฺตानเวย โหนฺติ ๑ เต เต ชนา จินฺตยฺสฺ
 “เสฏฺฐี อมฺหากเมว สกฺการํ กโรตีติ ๑ เอวํ ตโย มาสา อติกฺกนฺตา
 ปสฺสณํ ปน น ตาว นิฏฺฐาติ ๑

อานิสงส์ถวายจีวร

(หน้า ๕๔-๕๕ กมฺมาธิฏฺฐายิกา อาคนฺตฺวา-อิทฺธิยมยปตฺตจิวเรนาติ)

กมฺมาธิฏฺฐายิกา อาคนฺตฺวา เสฏฺฐิโน อารโจะสฺสุ “อณฺถํ อสนตฺ
 นาม นตฺถิ, พลกายสฺส ปน ภตฺตปจฺนทารุณี นปฺโปโหนตีติ ๑ “คจฺจถ
 ตาตา, อิมสฺมี นคเร ปรีชิตฺตฺนหตฺถิสาลาทโย เจว ชินฺณกานิ จ
 เคทานิ คเหตุวา ปจฺถาติ ๑ เอวํ ปจฺนตฺตานปี, อทฺตม-มาโส อติกฺกนฺโต
 ๑ ตโต ปฺนปี “ทารุณี นตฺถิตฺติ อารโจะยฺสฺสุ ๑ “อิมสฺมีกาเล น สก
 กาทารุณี ลทฺธํ, ทุสฺสโกฏฺฐจาการานิ วิวริตฺวา ฐลสาฎฺฐเกหิ
 วัณฺณโย กตฺวา เตลจายฺสฺสุ เตเมตฺวา ภตฺตํ ปจฺถาติ ๑ เต อทฺตม

มาลี ตถา อังสุ ฯ เอวัง จตฺตารโ มาสา อติกกนฺตา ฯ ปสาธนมปิ
 นิฏฺฐิตํ ฯ

ตสฺมี ปิลนฺธเน จตฺสโร วชิรนาฬิโย อุปโยคํ อคมํสุ,
 มุตฺตานํ เอกาทส นาฬิโย, ปวาพสฺส พาวิสติ นาฬิโย, มณินํ
 เตตฺตีส นาฬิโย ฯ อิติ เอเตหิ จ อญฺเณหิ จ รตเนหิ นิฏฺฐาณํ
 อคมาสิ ฯ อสฺสุตมยํ ปสาธนํ, ราชเตน สุตฺตกิจฺจํ กรีสุ, ตํ สีเส
 ปฏิมุกกํ ปาทปฏิจฺฉิ คจฺฉติ ฯ ตสฺมี ตสฺมี จาเน มุฑฺธิกา โยเชตฺวา
 กตา สุวณฺณมยา คณฺจิกา โหนฺติ, ราชตมยา ปาสกา มตฺถก-
 มชฺเฒ เอกา มุฑฺธิกา, ทฺวีสุ กณฺณปฏิจฺฉิสฺสุ เทว, คลวาฏฺเฏ
 เอกา, ทฺวีสุ ชนฺนุเกสุ เทว, ทฺวีสุ กปฺปเรสุ เทว, ทฺวีสุ กฏฺิปปเทเสสุ
 เทวติ ฯ ตสฺมี โข ปน ปสาธเน เอกํ โมริ กรีสุ ฯ ตสฺส ทกฺขิณปสฺเส
 สุวณฺณมยานิ ปญฺจ ปตฺตสฺตานิ อเหฺลํ, วามปสฺเส ปญฺจ ปตฺต-
 สฺตานิ, ตฺถุทํ ปวาพมยํ, อกฺขิณี มณิมยานิ, ตถา คีวา จ ปิณฺณานิ
 จ, ปตฺตนาฬิโย ราชตมยา, ตถา ชงฺฆา ฯ โส วิสาขาย มตฺถกมชฺเฒ
 ปพฺพตฺกฺฏฺเฏ จตฺวา นจฺจนมฺยูโร วีย ขายติ ฯ ปตฺตนาฬิสฺสสฺส
 สทฺโท ทิพฺพสงฺคีตํ วีย ปญฺจกิกตฺตฺริยโฆโส วีย จ ปวตฺตติ ฯ
 สนฺติกํ อุปคตาเยว ตสฺส อโฆรภาวํ ชานนฺติ ฯ ปสาธนํ นวโกฏฺิ-
 อคฺชนกํ อโหสิ ฯ สตสฺสสฺส หตฺถกมฺมมฺลํ ทิยิตฺถ ฯ

“กิสฺส ปน นิสฺสสนฺเทน ตาเยตํ ปสาธนํ ลทฺธนฺติ ฯ सा गिर
 कसपसममासमुत्तुत्तुगाले विसृष्टिया गिक्कुसहस्तानं जीवस्ताण्णं
 तत्त्वा सुत्तम्पि सुजियोपि रचनम्पि उत्तन्नो सन्तकमेव अतासि । तस्य
 जीवतानस्य निससन्तेन ओम् पसाधनं लघि । अत्तिन्नं हि जीवतानं महाल
 तापसाधनेन मत्तकं पप्पोति, प्रुस्थानं अतिथिमय-पत्तजिवरेनाति ฯ

เศรษฐีเตรียมสมบัติให้ลูกสาว

(หน้า ๕๕ - ๕๖ เอว มหาเสฏฐี จตุหิ - ทินนทานสุส พเลน)

เอว มหาเสฏฐี จตุหิ มาเสหิ อีตุ ปริวจนั กตวา ตสสา
 เทยยธมมံ ททมานอ กหาปณปุรานิ ปณจ สกภูสทานิ อทาสี,
 สุวณฺณภาชนปุรานิ ปณจ สกภูสทานิ รชตภาชนปุรานิ ปณจ
 ตมพภาชนปุรานิ ปณจ กัสมภาชนปุรานิ ปณจ สุตตวตฺตโกเสยฺย-
 วตฺตปุรานิ ปณจ สปิปปุรานิ ปณจ เตลปุรานิ ปณจ ฝานิตปุรานิ
 ปณจ สาลิตตฺตปุรานิ ปณจ นงฺคผลพาลาทิอุปกฺรณปุรานิ ปณจ
 สกภูสทานิ อทาสี ฯ เอว กิรสฺส อโหสิ “มม อีตาย คตฺถุจฺจเน
 ‘อสุเกน นาม เม อตฺถิตฺติ มา ปฺรสุส เคหทวารั ปหิณฺตีติ;
 ตสฺมา สพฺพุปกฺรณานิ ทาเปสิ ฯ เอเกกสฺมึ รเถ สพฺพพาลงฺการปฺ-
 ปฺปฺติมณฺฑิตา ติสฺโส ติสฺโส วณฺณทาสีโย จเปตฺวา ปณจ รตสทานิ
 อทาสี, “เอตฺตกา นหาเปนฺติโย โภเชนฺติโย อลงฺกโรนฺติโย วิจฺรธาติ
 ทิยฺยทฺมสทฺสปฺริจาริกาโย อทาสี ฯ อถสฺส เอตทโหสิ “มม อีตุ
 คาโว ทสฺสามีติ ฯ โส ปุริเส อาณาเปสิ “คจฺฉถ ภณฺ, จุพฺพวชฺส
 ทวารั วิวริตฺวา ตีสฺส คาวุเตสฺส ติสฺโส เภริโย คเหตฺวา ติฏฺฐถ,
 ปุณฺณโต อฺสภมตฺเต จาเน อฺโภสฺส ปฺสเสสฺส ติฏฺฐถ, คาวิณฺ ตโต
 ปริ คนฺตุ มา เทถ, เอว จิตฺกาเล เภริสฺสณฺณํ กเรยฺยาถาติ ฯ เต
 ตถา อํกัสมฺ ฯ เต คาวิณฺ วชฺโต นิภฺขมิตฺวา คาวุตฺ คตฺกาเล เภริสฺสณฺณํ
 อํกัสมฺ, ปุณฺ อทฺตมโยชนํ คตฺกาเล เภริสฺสณฺณํ อํกัสมฺ, ปุณฺ ติกาวุตฺ
 คตฺกาเล ปุณฺณโต คมนนฺจ นินฺวาเรสุ ฯ เอว ทิมฺโต ติกาวุเต ปุณฺณโต
 อฺสภมตฺเต จาเน คาวิโย อณฺณมณฺณํ นินฺมสนฺติโย อฏฺฐังสุ ฯ มหาเสฏฐี
 “มม อีตุ เอตฺตกา คาโว อลํ, ทวารั ปิทฺถาติ วชฺทวารั

ปีทหาเปสิ ฯ ตสมิ ปีทหิตะ, วิสาขาย ปุณฺณพลน พลวคาโว จ
 เณฺโย จ อุปฺปติตฺวา นิภขมึสุ ฯ มนุสฺसानํ นิวาเรณฺตานิเมว, สญฺจิส
 สหฺสฺสา พลวคาโว จ สญฺจิสหฺสฺสา เณฺโย จ นิภขนฺตานิ, ตตฺตกา
 พลววจฺฉา, ตาสํ เณฺนํ อุสฺสา อณฺุพฺนฺธา อเหสุํ ฯ “กิสฺส ปน
 นิสฺสนฺเทน เอวํ คาโว คตฺตติ ฯ นิวาเรณฺตานิ นิวาเรณฺตานิ ทินฺน-
 ทานฺสฺส พฺเลน ฯ

เศรษฐีให้โอวาทลูกสาว

(หน้า ๕๖ - ๕๘ ภา กิร กสฺสปสมฺมา - สทุธิ ธีตริ อฺยโยเชสิ)

สา กิร กสฺสปสมฺมาสมฺพุทฺธกาเล กิกิสฺส รณฺโณสฺตตฺนํ ธี
 ตานํ กนิฏฺฐา สงฺฆทาสี นาม หุตฺวา วิสฺตียา ภิกฺขุ-สหฺสฺสานํ
 ปฺลยจฺโครสฺทานํ ททฺมานา ทหฺรานณฺจ สามเณฺรานณฺจ ปตฺตํ ปีทหิต
 วา “อลํ อลนฺติ นิวาเรณฺตานิปี, “อิทํ มธฺรํ, อิทํนาปฺนฺติ อทา
 สิ ฯ เอวํ ตสฺส นิสฺสนฺเทน ตา วาริยมานาปี คาโวนิภขมึสุ ฯ เสญฺจ
 ณา เอตฺตกสฺส ธนฺสฺส ทินฺนกาเล เสญฺจิริยา อาห

“ตุมฺเหหิ มยฺหํ ธีตฺ สพฺพํ สํวิทฺหิตํ, เวยฺยาวจฺจกรา ปน ทาส-
 ทาสีโย น สํวิทฺหิตา, กิการณฺตติ ฯ “มม ธีตริ สฺสิเนหฺนีสฺสิเนหานํ
 ชานนฺตถํ, อิหํ หิ ตาย สทุธิ อคฺจฺจมานเก คีวํ คเหตฺวา น
 ปฺหิณฺนามิ, ยานํ อารุยฺห คมนกาเลเยว ปน ‘เอตฺตาย สทุธิ คนฺตุกามา
 คจฺจนฺตุ, มา อคฺนฺตุกามาติ วกฺขามิตี ฯ

อด “เสว มม ธีตา คมิสฺสตีติ คพฺเพ นิสฺสิโน ธีตริ สมิเป
 นิสฺสิทาเปตฺวา “อมฺม ปตฺติกุเล วสฺนฺตียา นาม อิมฺณจ อิมฺณจ
 อาจารํ รกฺขิตฺตุํ วญฺญตีติ โอวาทํ อทาสี ฯ อยมฺปิ มิคารเสญฺจ

อนนตรคพฺเห นิสินฺโน ธนฺนชยเสฏฺฐิโน โอวาทํ อสฺสโสติ ฯ โสปี
 เสฏฺฐิ ธีตรํ เอวํ โอวทึ “อมฺม สสุรฺกฺเเล วสนฺตฺยา นาม อนฺโตคฺคิ
 พหึ น นีหริตพฺโพ, พหฺโอกฺคิ อนฺโต น ปเวเสตพฺโพ, ททฺนตฺสเสว
 ทาทพฺพ์, อททฺนตฺส น ทาทพฺพ์, ททฺนตฺสสาปี อททฺนตฺสสาปี
 ทาทพฺพ์, สฺจํ นิสีทิตพฺพ์, สฺจํ ภูณฺชิตพฺพ์, สฺจํ นิปชฺชิตพฺพ์, อคฺคิ
 ปริจฺริตพฺโพ, อนฺโตเทวตา นมสฺสิตพฺพาติ อิมํ ทสฺวิธํ โอวาทํ
 ทตฺวา ปุณฺทิวเส สพฺพา เสนิโย สนนฺิปาเตตฺวา ราชเสนาย มชฺเณ
 อฏฺฐ กุฏฺฐมฺพิเก ปาฏฺฐิโกเค คเหตุวา “สเจ เม คตฺถจฺานเ ธีตฺ
 โทโส อฺปฺชชติ, ตฺมฺเหทึ โสเธตพฺโพติ วตฺวา นวโกฏฺฐิอฺคฺชนเณ
 มหาลตาปสฺธาเนน ธีตรํ ปสฺาเธตฺวา นหฺานจฺุณฺณมฺมฺลกํ จตฺป-
 ปณฺณาสโกฏฺฐิธํ ทตฺวา ยานํ อโรเปตฺวา สากेतฺสฺสามนฺตา
 อตฺตโน สนฺตเกสฺสู อนฺุรธาปฺรมตฺเตสฺสู จุทฺทสฺสู ภูตฺตคาเมสฺสู เภริณ-
 จาราเปติ “มม ธีตรา สทฺธิ คนฺตฺกามา คจฺฉนฺตฺติ ฯ สทฺทํ สฺตฺวา ว
 “อมฺหากํ อยฺยาย คมนกาเล ก็ อมฺหากํ อธิธาติ จุทฺทสคามา
 กิลฺลจึ อเสเสตฺวา นิกฺขมฺีสุ ฯ ธนฺนชยเสฏฺฐิปี รณฺโณ จ มิคฺารเสฏฺฐิโน
 จ สกฺการํ กตฺวา โลกํ อนฺุคนฺตฺวา เตหิ สทฺธิ ธีตรํ อฺยโยเชสิ ฯ

นางวิสาขาเจรจาไฟเราะ

(หน้า ๕๘ - ๕๙ มิคฺารเสฏฺฐิ สพฺพปจฺฉโต-วสนฺนฺจฺานเมว อคฺมาสิ)

มิคฺารเสฏฺฐิ สพฺพปจฺฉโต ยานเก นิสีทิตฺวา คจฺฉนฺโต พลกายํ
 ทิสฺวา “เก นามเตติ ปุจฺฉิ ฯ “สุณฺิสาย โว เวยฺยาวจฺจกรธา
 ทาสีทาสาติ ฯ “เอตฺตเก โโก โปเสสฺสติ, โปเถตฺวา เต ปลาเปถ,
 อปลาณฺเต อิตฺโต นิกฺกทฺฐเถธาติ ฯ วิสาขา ปน “อเปถ, มา วาเรถ,

พลเมว พลสุส ภตตํ ทสฺสตีติ อาห ๑ เสฏฺฐิ, เอวํ วุตฺเตปิ, “อมฺม
 นตฺถิ อมฺหากํ เอเตหิ อตฺถโถ, โโก เอเต โปเสสฺสตีติ เลทฺทฺ-
 ทณฺฑาทีหิ โปถาเปตฺวา ปลาเปตฺวา เสสเก “อลํ อมฺหากํ
 เอตฺตเกหิตฺติ คเหตุวา ปายาสี ๑

อด วิสาขา สาวตฺถีนครทวารํ สมฺปตฺตกาเล จินฺตฺเตสิ “ปฏฺิจ-
 จนนฺยานสฺมี นุ โข นิสิตฺติวา ปวิสฺสสามิ, อูทาหุ รเถ จตฺวาติ ๑
 อดสฺสา เอตทโหสิ “ปฏฺิจจนนฺยานเนน เม ปวิสฺนตฺติยา, มหาลตา-
 ปสาธนสฺส วิเสโส น ปญฺญาวิสฺสตีติ ๑ สา สกลนฺครสฺส อตฺตานํ
 ทสฺเสนตฺติ รเถ จตฺวา นครํ ปาวิสฺสิ ๑ สาวตฺถีวาสิโน วิสาขาย
 สมฺปตฺตี ทิสฺวา “เอสา กิร วิสาขา นาม, เอวรูปา อัย สมฺปตฺติ
 เอตฺติสฺสาว อญฺจนวิกาติ อาหํสุ ๑ อิติ सा महासम्पत्तिया सेฏ्ठिโน
 केहं पาวिसि १ आकत्तित्वसे जससा सगलनक्रवासिโน “อมฺหากํ
 ธนญฺชยเสฏฺฐิ อตฺตโน นครํ สมฺปตฺตานํ มหาสกฺกการํ อกาสิตี
 ยถาพลํ ปญฺณาการํ ปหิณฺตีสุ ๑ วิสาขา ปหิตปฺปหิตํ ปญฺณาการํ
 ตสฺมีเยว นครเ อญฺณมญฺญเสสุ กุเลสุ สพฺพตฺถกเมว ทาเปสิ ๑ อิติ
 सा “อิทं मय्हं मातु तेह, इत्तं मय्हं पितु तेह, इत्तं मय्हं णातु
 तेह, इत्तं मय्हं णकिनिया तेहाति तेस्स तेस्स वयानुरुपं पियवज्जं वत्ता
 पญ्ञाकारं पेเสนตฺตี, सगलनक्रवासिโน णात्तगे विय अकासि १

อดสฺสา รตฺติภาคสมนฺนตฺเร อาชญฺณวพฺวาย คพฺภาวฺจฺจานํ
 อโหสิ ๑ सा तासिहि तण्णत्तिपगे काहाเปत्ता ตत्ถถ คนฺตฺวา
 วพ्वํ อญฺโหนเทเนน นหาเปत्ता เตเลน มกฺขาเปत्ता อตฺตโน
 วสนฺนุจฺจานเมว อคมาสิ ๑

พ่อครัวโอรธนางวิสาขา

(หน้า ๕๙-๖๐ มิคารเสฏฐี ปุตุตตส - นาม กโรตีติ อาห)

มิการเสฏฐี ปุตุตตส อาวามงคฺลํ กโรนฺโต ชฺรวิหาเร
 วสนตฺปิ ตถาคตฺ อมนสิกตฺวา ทิฆมรตฺตํ นคฺคสมณฺเสสุ ปตฺติฏฺจิตฺน
 เปเมน โจทฺยมาโน “มยฺหํ อยฺยานํปี สกฺกาโร กริสฺสามิตี เอกทิวสํ
 อนฺนเกสฺเตสฺсу นวภาชเนสฺสุ นิรุทกปายาสํ ปจาเปตฺวา ปญฺจสฺเต อเจลก
 นิมนฺตาเปตฺวา อนฺโตเคหํ ปเวเสตฺวา “อาคจฺจตุ เม สฺถิตฺตา,
 อรหฺนฺโต วนฺทตฺตติ วิสาขาย สาสนํ ปหิณฺ ๗ สภา “อรหฺนฺโตติ วจนํ
 สฺตฺวา สโตปาณฺนา อริยสาวิกา หฺนฺจตุฏฺฐา หุตฺวา เตสํ โภชนญฺจานํ
 อาคนฺตฺวา เต โอลิเกตฺวา “เอวรฺูปา ทิโรตฺตปฺปวิริทฺตา อรหฺนฺโต
 นาม น โหนฺติ, กสฺมา มํ สฺสุโร ปกฺโกสภาเปสฺตีติ เสฏฺฐี ครทิตฺวา
 อตฺตโน วสนญฺจานเมว คตา ๗ อเจลกา ตํ ทิสฺวา สพฺเพ เอกป-
 ปหาเรเนว เสฏฺฐี ครทิสฺสุ “กํ ตฺวํ คหปติ อญฺญํ นาลตฺถ, สมณฺสฺส
 โคตมสฺส สาวิกํ มหากาพกณฺณํ อธิ ปเวเสสฺสิ, เวเคน ตํ อิมสฺมา
 เคหา นิกฺกทฺตฺมาเปหฺตีติ ๗ สโต “น สกฺกา มยา อิมํสํ วจนมตฺเตเนว
 นิกฺกทฺตฺมาเปตฺตุ, มหากุลสฺส สภา ธีตฺาติ จินฺเตตฺวา “ออยฺยา ทหฺรา นาม
 ชานิตฺวา วา อชานิตฺวา วา กเรยฺย; ตุมฺเห ตฺถุณฺหิ โหถาติ เต
 อญฺโยเชตฺวา มหารเห อาสเน นิสฺสีทิตฺวา สฺวณฺณปาตฺยํ อปฺโปทกํ
 มรฺูปายาสํ ปรีกฺขชฺติ ๗ ตสฺมี สมเย เอโก ปิณฺฑจาริกตฺเถโร
 ปิณฺฑทาย จรฺนฺโต ตํ นิเวสนํ ปาวิสฺสิ ๗ วิสาขา สฺสุโร วิชมาณา จิตฺา
 ตํ ทิสฺวา “สฺสุรสฺส อาจิกฺกจิตฺุ อญฺตฺตนฺติ, ยถา สโต เถโร ปสฺสติ;
 เอวํ อปคนฺตฺวา อญฺจาสฺสิ ๗ สโต ปน พาโล เถโร ทิสฺวาปี อปสฺสนฺโต
 วีย หุตฺวา อโธมฺุโข ภูณฺชเตว ๗ วิสาขา “เถโร ทิสฺวาปี เม สฺสุโร

สยลํ น กโรตีติ ฌตฺวา “อติจฺฉน ฆนฺเต, มยฺหํ สสุโร ปุราณํ
 ขาทตีติ อาห ฯ โส นิคฺคณฺเจหิ กถิตกาเล อธิวาเสตฺวาปี “ปุราณํ
 ขาทตีติ วุตฺตกฺขณฺเวยว หตฺถํ อปเนตฺวา “อิมํ ปายาสํ อีโต หรณ,
 เอตํ อิมสฺมา เคหา นิกฺกทฺฑณฺณ, อยํ มํ เอวรูเป มงฺคลกกาเล
 อสุจฺขาทกํ นาม กโรตีติ อาห ฯ

เศรษฐีกินบุญเก่า

(หน้า ๖๐-๖๒ ตสมฺมี โข ปน นิเวสเน-อคุคฺฉิ อทตฺวา วสิตฺนฺตฺติ)

ตสมฺมี โข ปน นิเวสเน สพฺเพ ทาสกมฺมกฺรา วิสาขาย สนฺตกา
 ว อุกฺคนฺตุํ น วิสหนฺติ ฯ โก นํ หตฺเถ วา ปาทฺเถ วา คณฺหิสฺสตี, มุ
 เชน กเถตุํ สมตฺถโยปี นตฺถิ ฯ วิสาขา สสุรสฺส กถํ สุตฺวา อาห
 “ตาท น เอตฺตเกเนว มยํ นิกฺขมาม, นานํตฺมฺเหหิ อุกฺกตฺติตฺโต กุมฺภ
 ทาสี วิย อาনীตา, ธรรมานกมาตาปีตฺนํ ธีตโร นาม น เอตฺตเกเนว
 นิกฺขมฺนฺติ; เอเตเนว เม การณฺน ปีตา อิธาคมนกาเล อจฺจ กุณฺหมพิเก
 ปกฺโกสาเปตฺวา ‘สเจ เม ธีตฺุ โทโสอุปฺปชฺชตี, โสเชยฺยาถาติ วตฺวา มํ
 เตสํ หตฺเถ จเปสฺสิ, เต ปกฺโกสา-เปตฺวา มยฺหํ โทสํ โสธาเปถาติ ฯ
 เสฏฺฐี “กฺลฺยาณํ เอสา กเถตีติ อจฺจ กุณฺหมพิเก ปกฺโกสาเปตฺวา “อัย
 ทาริกา มงฺคลกกาเล นิสฺสึทิตฺวา สุวณฺณปาตฺยํ นีรฺุทกปาयाสํ ปริ
 ญฺุชฺชนฺตํ มํ ‘อสุจฺขาทโกตี วทตี, อิมิสฺสา โทสํ อาโรเปตฺวา อิมํ
 อีโต นิกฺกทฺฑณฺณถาติ ฯ “เอวํ กิร อมฺมาตี ฯ “นานํ เอวํ วทามิ,
 เอกสมฺมี ปน ปิณฺฑจาริกตฺเถเร ฆรทฺวาเร จิตฺเต, สสุโร เม อปฺโป
 ทกํ มธฺุปาयाสํ ปริญฺุชฺชนฺโต ตํ น มนฺสิกโรตี, อหํ ‘มยฺหํ สสุโร
 อิมสมฺมี อตฺตภาเว ปุณฺณํ น กโรตี ปุราณปุณฺณเมว ขาทตีติ จินฺ

เตตฺวา ‘อติจฺฉณ ภานฺเต, มยฺหํ สสุโร ปุราณํ ขาทตฺติ อวํ; เอตฺถ
 เม โก โทโสติ ฯ “อฺยฺย อธิ โทโส นตฺถิ, อมฺหากํ ธิตา ยุตฺตํ กเถติ,
 ตฺวํ กสฺมา กุชฺฌสฺสีติ ฯ “อฺยฺยา เอส ตาว โทโส มา โหตุ, อฺยํ ปน
 เอกทิวสํ มชฺฌิมยาเม ทาสทาสีหิ ปริวฺตฺตา ปจฺฉาเคหํ อคฺมาสฺสีติ ฯ
 “เอวํ กิร อมฺมาติ ฯ “ตาทา นาหํ อณฺเณน
 การณฺน คตา, อิมสฺมึ ปน เคเห อาชานียวพฺวาย วิชิตาย,
 ‘สณฺณปี อกตฺวา นิสฺสีทิตฺถุ อฺยุตฺตนฺตฺติ ทณฺฑทปฺเปเก คาหาเปตฺวา
 ทาสีหิ สทฺธิ คนฺตฺวา วพฺวาย วิชิตาย ปริหารํ การาเปสฺสี, เอตฺถ
 เม โก โทโสติ ฯ “อฺยฺย อมฺหากํ ธิตา ตว เคเห ทาสีหิปี
 อกตฺตพฺพกมฺมํ กโรติ, ตฺวํ เอตฺถ กิ โทสํ ปสฺสสฺสีติ ฯ “อฺยฺยา อธิปปี
 ตาว โทโส มา โหตุ, อิมิสฺสา ปน ปิตา อธิคมนกาเล อิมํ
 โอวทนฺโต คฺยฺหปฺปฏิจฺฉนฺเน ทส โอวาเท อทาสี, เตสํ อตฺถํ น
 ชานามิ, เตสํ เม อตฺถํ กเถตุ; อิมิสฺสา ปน ปิตา ‘อนฺโตอคฺคิ
 พหิ น นีหริตพฺโพติ อาห, สกฺกา นฺจ โข อมฺเหหิ อฺภโต ปฏฺวิวิสฺสก-
 เคหานํ อคฺคิ อทตฺวา วสิตฺตฺนฺตฺติ ฯ

สสุรสฺส กุเล วสนฺตฺติยา นาม อิตฺถิยา

ความหมายของโอวาท

(หน้า ๖๒-๖๓ เอวํ กิร อมฺมาติ - อปฺสฺสนฺโต อโธมฺโข นิสฺสีทฺธิ)

“เอวํ กิร อมฺมาติ ฯ “ตาทา มยฺหํปิตา น เอตํ สนฺธาย กเถสิ,
 อิทํ ปน สนฺธาย กเถสิ ‘อมฺม ตว สสุรสฺสสุรสามิกานํ อคฺฉณํ ทิสฺวา
 พหิ ตสฺมึ ตสฺมึ เคเห จตฺวา มา กเถสฺสีติ, เอวรฺูเปน หิ อคฺคินา
 สทฺธิโส อคฺคิ นาม นตฺถิตฺติ ฯ “อฺยฺยาเอตํ ตาว โหตุ, อิมิสฺสา ปน

ปีตา ‘พาหิรโต อคฺคิ น อนฺโต ปเวเสตพฺโพติ อาห, ก็ สกฺกา
 อมฺเหติ อนฺโตอคฺคิมฺหิ นิพฺพุเต, พาหิรโต อคฺคิ อนาหริตฺตุนฺติ ฯ “เอวํ
 กิร อมฺมาติ ฯ “ตาตา มยฺหํ ปีตา น เอตํ สนฺธาย กเถสิ, อิํ ปน
 สนฺธาย กเถสิ ‘สเจ เต ปฏฺวิสฺสก-เคเหสุ อิตฺถิโย วา ปุริสา วา สสุ
 สฺสสุรสามิกานํ อคฺคณํ กเถนฺติ, เตหิ กถิตํ อาหริตฺวา ‘อสุโก นาม
 ตุมฺหากํ เอวํ อคฺคณํ กเถตฺติ ปฺน มา กเถยยาสิติ, เอเตน หิ อคฺคินา
 สทิสฺโส อคฺคิ นาม นตฺถิตฺติ ฯ เอวํอิมฺสมิ การเณ สานิทฺุทสา อโหสิ
 ฯ ยถา จ เอตฺถ, เอวํ เสเสสุปี ฯ เตสุ ปน อัย อธิปฺปาโย: ยํ
 ปี หิ ตสฺสา ปีตรา “อมฺม ये ททฺนฺติ เตสํเยว ทาทพฺพนฺติ วุตฺตํ, ตํ
 ‘ยาจิตํ อฺปกรณํ คเหตฺวา ये ปฏฺิเทนฺติ, เตสํเยว ทาทพฺพนฺติ สนฺธาย
 วุตฺตํ ฯ “ये न तेनฺति, เตसं न तาทพฺพนฺति อิํปี “ये ยาจิตกं คเหต
 วา न प्ठिเทनฺति, เตसं न तาทพฺพนฺति สนฺธาย วุตฺตํ ฯ “ททฺนตสฺสาปี
 อททฺนตสฺสาปี ทาทพฺพนฺติ อิํ ปน “ทลิตฺุเทสุ ภาติมิตฺเตสุ สมฺปต
 เตสุ, เต ปฏฺิทาตุํ สกโกนฺตุ วา มา วา, เตสं ทาทฺุเมว วฏฺฏตฺติ
 สนฺธาย วุตฺตํ ฯ “สุขं นิสฺสิทิตพฺพนฺติ อิํปี “สสุสฺสุรสามิเก ทิสฺวา
 วฏฺฏจาทพฺพฺจाने นิสฺสิทิตुं न वฏ्ठत्ति สนฺธาย วุตฺตํ ฯ “สุขं ภู
 ษิตพฺพนฺติ อิํ ปน “สสุสฺสุร-สามิเกหิ ปุเรตรํ อภฺุษิตฺวา เต
 ปรีวีสิตฺวา สพฺเพหิ लथालथं
 लतฺวา पञ्चा सं ภูषितुं वृष्टत्ति สนฺธาย วุตฺตํ ฯ “สุขं นิषฺช
 ิตพฺพนฺติ อิํปี “สสุสฺสุรสามิเกหิ ปุเรตรं सं ารुयห न
 निष्षितपुं, तेसं गतपुपुत्तकं वत्तपुपुत्तकं गतฺวา पञ्चा सं
 निष्षितुं युत्तन्ति อิํ สนฺธาย วุตฺตํ ฯ “อคฺคि ปรีจริตพฺโพติ อิํ ปน
 “สสุสฺสุปี สสุสฺสุปี สามิกंपी अकिकुणुं विय उरकराचानं विय ज

กตวา ปสฺสิตุํ วัณฺณตฺตีติ สนฺธาย วุตฺตํ ฯ “อนฺโตเทวตา นมสฺสิตพฺพชาติ
 อิํปี “สสฺส
 สนฺธาย วุตฺตํ ฯ เอวํ เสฏฺฐี อิมํสํ ทสนฺนํ โอวาทานํ อตฺถํ สุตฺวา
 ปฏิวจนํ อปสฺสนฺโต อโธมฺโข นิสฺสีติ ฯ

สฺส
 วัตสนฺตฺติยา นาม อิตฺติยา

มิการเศรษจิจอโทยนางวิสาข

(หน้า ๖๓-๖๔ อถ นํ กุณฺมุพฺพิกา-อนฺุพฺพิกถํ อารภิ)

อถ นํ กุณฺมุพฺพิกา “กํ เสฏฺฐิ อญฺโณปี อมฺหากํ อีตุํ โทโส
 อตฺถีติ ปุจฺฉิสฺสุ ฯ “นตฺถิ อยฺยาติ ฯ “อถ กสฺมา นํ นิทฺโทสํ อการณฺน
 เคหา นิกฺกทฺตมาเปสฺสีติ ฯ เอวํ วุตฺเต, วิสาข อหา “ตาดาทา กิณฺจาปี
 มยฺหํ สฺส
 วจเนน ปจฺมเมว คมนํ น ยุตฺตํ, ปีตา ปน เม
 อาคมณกาเล มม โทสฺโสธนตฺถาย มํ ตุมฺหากํ หตฺถे จเปสฺสี, ตุมฺเหหิ
 จ เม นิทฺโทสกาโว ณาโต, อิทานิ มยฺหํ คนฺตุํ ยุตฺตนฺติ ทาสีทาเส
 “ยานาทินิ สชฺชทาเปถาติ อาณาเปสฺสี ฯ อถ นํ เสฏฺฐี เต กุณฺมุพฺพิเก
 คเหตุวา “อมฺม มยา อชานิตฺวา กถิตํ, ขมาหิ เมติ อหา ฯ “ตาด
 ตุมฺหากํ ขมิตพฺพํ ตาว ขมาหิ, อหํ ปน พุทฺธสาสเน อเวจฺจป-
 ปสนฺนสฺส กุลสฺส อีตา, น มยฺ วินา ภิกฺขุสงฺฆเณ วตฺตาม, สเจ
 มม รุจฺจยา ภิกฺขุสงฺฆํ ปฏิชคฺคิตุํ ลภามิ, วสิสฺสามีติ ฯ “อมฺม ตวํ
 ยถารุจฺจยา ตว สมณฺเณ ปฏิชคฺคาคาหิตี อหา ฯ วิสาข ทสพฺลํ นิมนฺตา-
 เปตฺวา ปุนทิวเส นิเวสนํ ปเวเสสฺสี ฯ นคฺคสมณฺาปี สตฺถุ มิการ-
 เสฏฺฐิโน เคหคมนภาวํ สุตฺวา คนฺตฺวา เคหํ ปรีวาเรตฺวา นิสฺสีทิสฺสุ ฯ
 วิสาข ทกฺขิณฺเฑทกํ ทตฺวา “สพฺโพ สกฺกาโร ปฏิยาทิตฺโต, สสฺสฺโร

เม อาคนตุวา ทสพลํ ปรีวิสตฺตติ สาสนํ เปเสสิ ฯ อถ นํ อาคนตุกามํ
 อาชีวกา “มา โข ตวํ คหปติ สมณสฺส โคตมสฺส สนฺตีกํ คจฺฉาติ
 นิวาเรสุํ ฯ โส “สุณิสฺสา เม สยเมว ปรีวิสตฺตติ ปหิณฺธิ ฯ सा पुत्तपुप्पुं
 ภิกขุสงฺฆं ปรีวิสิตฺวา, นิฏฺฐิจิเต ภตฺตกิกฺजे, पुन सान्नि पेसेसि
 “ससुरो मे अकनतुवा ऋमगं सुणात्तुति ฯ अถ नं “อิทานि อคมนं
 นาม อตีวिय อยุตฺตนฺติ ฐมมํ โสตุกามตาย คจฺฉนฺตํ पुन ते आहंसु
 “เตนहि สมณสฺส โคตมสฺส ฐมมं सुणฺนโต पหिसानियं निसीทิต्वा
 सुणाहीति पुเรतरमेवसฺส कनतुवा सान्निं प्रिकषिपीसु ฯ โส कनतुवा
 पหिसानियं निसीति ฯ सत्तथा “त्वं पหिसानियं वा निसीत् प्रकृतुत्ते वा
 प्रसेले वा प्रजग्गवापे वा पुन निसीत्, अहं पुत्तुโธ नाम
 सगฺโกमि तं मम सत्तुं साเวत्तุนฺติ महाखम्पुक्खนฺธे कहेत्वा जालेनुโต
 विय ओमत्वสฺสं वसฺสนฺโต विय ज ฐมมं तेเสत्तुं अनुप्पुप्फีกं อารภि ฯ

พระพุทธเจ้าอุปมาเหมือนพระจันทร์

(หน้า ๖๕-๖๖ สมมาสมพุทฺธเช ปน ฐมมํ-สุณิสฺสา ฆรมาคตาติ)

สมมาสมพุทฺธเช ปน ฐมมํ เทเสนฺเต, ปุโรโต จิตาปี ปจฺฉโต จิ
 ตาปี จกฺกวาพสฺสํ จกฺกวาพสฺสสฺสํ อติกกมิตฺวา จิตาปี อกนิฏฺฐ
 กวเน จิตาปี “สत्ตथा มณฺเฑว โอลิเกติ, มยฺหเมว ฐมมํ เทเส
 ตีติ วทฺนฺติ ฯ สत्ตथा หิ ตं ตं โอลิเกนฺโต วिय เตน เตน สทฺธิ
 สลลปฺนฺโต วिय จ โหติ ฯ จนฺตูปมา กิร พุทฺธา, ยถา จนฺโท
 คคณฺมชฺฉเ จิตฺ “มยฺหํ อุปฺริ จนฺโท, มยฺหํ อุปฺริ จนฺโทติ
 สพุพสฺสตาณํ ขายติ; เอวเมว ยตฺถ กตฺถจि จิตานํ อภิมุখে จิตา
 วिय ขายนฺติ ฯ อิหํ กิร เตสํ อลงฺกตสีสํ ฉินฺทิตฺวา สุอณฺชนอกฺขินิ

อุปฺปาณฺเฑตฺวา หทยมํลํ อุปฺพตฺเตตฺวา ปรสฺส ทาสฺตถาย ชาลิสฺสทิสฺเส
 ปฺตฺเต กณฺหาชินาสฺสทิสฺสา อิตฺโร มทฺทิสฺสทิสฺสา ปฺชาปฺติโย ปฺริจฺจชิตฺวา
 ทินฺนทานสฺส ผลํ ฯ มิคฺคารเสฏฺฐจฺปิ, ตถาคเต ธมฺมเทสนํ วินิวตฺเตนฺเต
 วินิวตฺเตนฺเต, พหิสฺสณฺธิยํ นิสฺสินฺโน ว สหสฺสสนฺยปฺปฏิมณฺฑทิตฺเต โสตา-
 ปฺตฺติผลฺเล ปฺตฺติจฺจาย อจฺลสฺสทฺธาย สมนฺนาคโต ตีสุ รตเนสุ นิกฺกงฺโข
 หุตฺวา สานฺนิกณฺณํ อุกฺกขิปฺตฺวา อากนฺตฺวา สุณฺนิสฺสาย ถนํ มุเขน
 คเหตุวา “ตฺวํ เม อชฺชโต ปฺญฺจาย มาตาติ ตํ มาติญฺจฺจาเน จเปสิ ฯ
 ตโต ปฺญฺจาย มิคฺคารมาตา นาม ชาตา ฯ ปจฺจณฺภาเค ปฺตฺตํ ลภิตฺวา
 “มิกาโรติสฺส นามํ อกาสิ ฯ มหาเสฏฺฐจฺ สุณฺนิสฺสาย ถนํ วิสฺสชฺเชตฺวา
 คนฺตฺวา ภควโต ปาเทสุ ปตฺติตฺวา ปาเท ปาณฺิหิ จ ปฺริสฺมฺพาหนฺโต
 มุเขน จ ปฺริจฺจุมฺพนฺโต “มิกาโร อหํ ภนฺเตติ ติกฺขตฺตํ นามํ
 สฺวาเวตฺวา “อหํ ภนฺเต เอตฺตํ กาลํ ‘เอตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ น
 ชานามิ, อิทานิ เม สุณฺนิสฺสํ นิสฺสสาย ฌาตํ, สพฺพา อปฺายทฺทุกฺขา
 มุตฺโตมฺหิ, สุณฺนิสฺสา เม อิมํ เคหํ อากจฺฉนฺตี มม อตฺถาย หิตาย
 สุขาย อากตาติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

“โสหํ อชฺช ปฺชานามิ ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ
 อตฺถาย วต เม ภทฺธา สุณฺนิสฺสา ฌมฺรมาคตาติ ฯ

เศรษฐีทำเครื่องประดับให้นางวิสาขา

(หน้า ๖๖-๖๗ วิสาขา ปุณฺทิวสฺตถายปิ-น วตฺตพฺพา อโหสิ)

วิสาขา ปุณฺทิวสฺตถายปิ สตฺถารํ นิมนฺนเตสิ ฯ ปุณฺทิวเสปิ สสฺสุ
 โสตาปฺตฺติผลํ ปตฺตา ฯ ตโต ปฺญฺจาย ตํ เคหํ สาสนฺสส วิวฺฆทฺวารํ
 อโหสิ ฯ ตโต เสฏฺฐจฺ จินฺเตสิ “พหุปการา เม สุณฺนิสฺสา, ปณฺณการมฺสฺสา

กริสสามิ, เอติสสา หิ ภาริยํ ปสาธนํ, นิจจกัลลํ ปสาธิตุํ น
 สกกา, สลลหุภมสสา ทิวา จ รตฺโต จ สพฺพิริยาปເေສຸ ປສາຣນໂຍຄຸ່
 ປສາຣນຸ ກາເຣສາມີຕີ ສຕສຫສຄຸນນິກຸ່ ພນນມຸຈຸກຸ່ ນາມ ປສາຣນຸ
 ກາເຣຕຸວາ, ຕສຸມີ່ ນິຸຈິເຕ, ພຸທຸຣປປມຸ່ ກິກຸຊຸສຸ່ ນິມນຸເຕຕຸວາ ສກຸກຈຸ່
 ໂກເຊຕຸວາ ວິສາ່ ໂສພສຫິ ຄນຸໂຫທກມເຂຫິ ນຫາເປຕຸວາ ສຕຸ ສມຸເຂ
 ຈເປຕຸວາ ສຕຸຄາຣ໌ ວນຸຫາເປສີ ຯ ສຕຸຄາ ອນຸໂມທນຸ່ ກຕຸວາ ວິຫາຣເມວ ຄໂຕ ຯ

ວິສາຂາປີ ຕໂຕ ປຸຈຸຍາຍ ຫານາທິນີ ປຸຣຸຣານີ ກໂຣນຸຕີ ສຕຸ
 ສນຸຕິກາ ອຸຈຸ ວເ ລກິຕຸວາ ຄຄຸນຕເ ຈນຸຫເຂາ ວີຍ ປຸຣຸຣາຍມານາ
 ປຸຕຸຕຸຕິທາຫິ ວຸທຸຸ່ ປາປຸຸນີ ຯ ຕສຸສາ ກິຣ ຫສ ປຸຕຸຕາ ຫສ ວິຕໂຣ ອເຊຸ່,
 ເຕສຸ ເອເກກສຸສ ຫສ ຫສ ປຸຕຸຕາ ຈ ວິຕໂຣ ຈ ອເຊຸ່, ເຕສຸປີ ເອເກກສຸ
 ຫສ ຫສ ປຸຕຸຕາ ຈ ວິຕໂຣ ຈາຕີ: ເວມສຸສາ ປຸຕຸຕນຕຸຕປນຕຸຕ-
 ສນຸຕານວເສນ ປວຕຸຕານີ ວິສາຣິການີ ຈຕຸຕາຣີ ສຕານີ ອຸຈຸ ຈ ປາຸ-
 ສຫສຸສານີ ອເຊຸ່ ຯ ສຍຸ່ ວິສວສຸສຕຸ່ ອຸຈຸຈາສີ, ສີເສ ເອກຸ່ປີ ປລິຕຸ່ ນາມ
 ນາໂຫສີ, ນິຈຸ່ ໂສພສວສຸທຸເທສິກາ ວີຍ ອໂຫສີ ຯ ຕຸ່ ປຸຕຸຕນຕຸຕປຣີວາຣ໌
 ວິຫາຣ໌ ຄຈຸຈຸນຸຕີ່ ຫິສຸວາ “ກຕມາ ເອຕຸຄ ວິສາຂາຕີ ປຸກິປຸຈຸຈຸນິຕາໂ
 ໂຫນຕີ ຯ ເຍ ນຸ່ ຄຈຸຈຸນຸຕີ່ ປສຸສນຸຕີ “ອິຫານີ ໂຄກຸ່ ຄຈຸຈຸຕຸ, ຄຈຸຈຸມານາ ວ
 ນໂ ອຍຸຍາ ໂສກຕີຕີ ຈິນຸເຕນຸຕີ ຯ ເຍ ນຸ່ ຈິຕຸ່ ນິສິນຸ່ ນິປນຸ່ ປສຸສນຸຕີ
 “ອິຫານີ ໂຄກຸ່ ນິປຸຸຸຕຸ, ນິປນຸ່ນາວ ນໂ ອຍຸຍາ ໂສກຕີຕີ ຈິນຸເຕນຸຕີ ຯ
 ອິຕີ ສາ “ຈຕຸສຸ ອິຣິຍາປເເສຸ ອສຸກອິຣິຍາປເເ ນາມ ນ ໂສກຕີຕີ ນ
 ວຕຸຕພຸພາ ອໂຫສີ ຯ

นางวิสาขามีกำลังเท่าช้าง ๕ เชือก

(หน้า ๖๗-๖๘ ปลายนุ่ โข ปน - ภาณูทิกั คณหาหีติ)

ปลายนุ่ โข ปน หตุถินั ถามั ชาเรตี ๗ ราชา
 “วิสาขา กิร ปลายนุ่ หตุถินั ถามั ชาเรตีติ สุตวา ตสสา วิหารั
 คนตุวา ฌมมึ สุตวา อากมนเวลาย ถามั วมัสีตุกาโม หตุถึ
 วิสสุชชาเปสี ๗ โส โสณัทำ อุกุขิปิตวา วิสาขากิมุโข อคมาสี ๗ ตสสา
 ปรีวาริตถึโย ปลายจสตา เอกจจา ปลายี่สุ, เอกจจา นั อปริจจชิตวา,
 “กิมิทนุติ วุตเต, “ราชา กิร เต อยเย ถามั วมัสีตุกาโม หตุถึ
 วิสสุชชาเปสีติ วทึสุ ๗ วิสาขา “อิมั ทิสวา ก็ ปลายิตน, กณนุ โข
 ตั คณหิสสามีติ จินุเตตวา “สเจ ตั ทพุหั คณหิสสามิ, วินสุเสยยาติ
 ทวีหิ องคุลึหิ โสณุทาย คเหตุวา ปฏิปปณาเมสี ๗ หตุถึ อตตानั
 สณจาทุ นาสกขิ, ราชงคณ อุกุกุฎิโก หุตวา ปติ ๗ มหาชโน
 สาธุการั อทาสี ๗ สวา สปริวารวา โสตุถินา เคหั อคมาสี ๗

เตน โข ปน สมเยน สาวตุถึยั วิสาขา มิคารมาตา พหุปุตตา
 โหติ พหุนตตา อโรคปุตตา อโรคนตตา อภิมงคสมมตา ๗
 ตาวตเกสุ ปุตตนตตสสเสสุ เอโกปี อนุตตรา มรณปุตโต นาม
 นาโหสี ๗ สาวตุถึวาสิโน มงคเลสุ ฉณสุ วิสาขั ปจมึ นิมนเตตวา
 โภเชนุติ ๗ อถกสมึ อุตสวทิวเส มหาชเน มณูทิตปฺปสาธิตเต ฌมมสุ-
 สวานาย วิหารั คจจนุเต, วิสาขาปี นิมนติตถุจจาเน ภุชชิตวา
 มหาลตาปสาธัน ปสาเชตวา มหาชเนน สทฐี วิหารั คนตุวา
 อากรรณานิ มุญจิตวา ทาสียา อทาสี, ยั สนุชาย วุตตึ “เตน
 โข ปน สมเยน สาวตุถึยั อุตสวโ หติ, มนุสสา อลงกตปฏิยตตา

คเหตฺวา อุปสงฺกมฺนฺติ ฯ ตสฺมีปี ทิวเส ตเถว กรีสุ ฯ อเถกํ คิลานํ
 ทิสฺวา สุปฺปียา “เกนตฺโต อยฺยสฺสาติ ปุจฺฉิตฺวา, “ปฺฏิจฺฉาถนึเยนาติ
 วุตฺเต, “โหตุ อยฺย, เปเสสฺสามีติ ทฺตฺยทิวเส กปฺปียมฺสํ อถนฺตี
 อตฺตโน อูรมฺเสน กตฺตพฺพกิจจํ กตฺวา ปุณฺ สตฺถริ ปสาเทน
 ปากตฺกสรีรา ว อโหสิ ฯ วิสาขาปี คิลานे ททเร จ สามเณเร จ
 โอลิเกตฺวา อญฺเณน ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา วิหารุปฺจาเร จิตา
 “อมฺม ปสาธนํ อاهر, ปสาเธสฺสามีติ อาท ฯ

นางวิสาขาชื้อที่สร้างวิหารถวายสงฆ์ (แปลซ่อม)

(หน้า ๖๙-๗๐ ตสฺมี ขณฺเฐ สา-วิหารํ กาทุมฺ อารภิ)

ตสฺมี ขณฺเฐ สา ทาสี ปมฺมุสฺสิตฺวา นิกฺขนฺตภาวํ ญตฺวา “อย
 เย ปมฺมุจฺจมฺหีติ อาท ฯ “เตนทึ คนฺตฺวา คณฺหิตฺวา เอหิ; สเจ ปน
 มยฺหํ อยฺเยน อานนฺทตฺ-เถเรน อุกฺกิปิตฺวา อญฺญสฺมี จาเน จปิตํ โห
 ติ, มา อاهرยฺยาสิ, อยฺยสฺเสว ตํ มยา ปฺริจฺจตฺตนฺติ ฯ ชานาติ
 กิร สา “มนุสฺसानํ ปมฺมุจฺจกณฺฑกํ เถโร ปฺฏิสาเมตีติ; ตสฺมา เอว
 มาท ฯ เถโรปี ตํ ทาสี ทิสฺวา ว “กิมตถํ อาคตาสิตี ปุจฺฉิตฺวา,
 “อยฺยาย เม ปสาธนํ ปมฺมุสฺสิตฺวา อาคตมฺหีติ วุตฺเต, “เอตสฺมี เม
 โสปาณปฺสฺเส จปิตํ, คณฺหาหีติ อาท ฯ สา “อยฺย ตุมฺหากํ ทต
 เถน อามฺมุจฺจกณฺฑกํ มยฺหํ อยฺยาย อนาหรณฺิยํ กตฺนฺติ วตฺวา
 ตฺวจฺฉหตฺถาว คนฺตฺวา “กึ อมฺมาติ วิสาขาย ปุจฺฉา ตมตถํ อารโจะติ
 ฯ “อมฺม นาทํ มม อยฺเยน อามฺมุจฺจกณฺฑกํ ปิลนฺธิสฺสามิ,
 ปฺริจฺจตฺตํ มยา, อยฺยานํ ปน ปฺฏิชคฺคิตุมฺ ทฺกขํ, ตํ วิสฺสชฺเชตฺวา กป
 ปฺยภณฺฑํ อุปเนสฺสามิ, คจฺฉ ตํ อاهرหีติ ฯ สา คนฺตฺวา อาทริ ฯ

วิชา ตั อปิลนุธิตวา กมฺมาเร ปกฺโกสาเปตฺวา อคฺขมาเปสิ ฯ เตหิ
 “นว โภกฺกียอ อคฺขมติ, การาปณฺยึ ปน สตฺสทฺสสนฺติ วุตฺเต, ปสาธณฺ
 ยานเ จเปตฺวา “เตนหิ ตั วิกกิณฺณตฺติ อาท ฯ ตตฺตํ ฐนํ ทตฺวา
 คณฺหิตุํ น โภจิ สกฺขิสฺสติ, ตั หิ ปสาธณฺ ปสาธตฺ อณฺจณฺวิกา
 อิตฺถิโย ทูลลภา ฯ ปจฺวิมณฺทลสมฺมึ หิ ติสฺสว อิตฺถิโย มหาตปาปสา
 ธนํ ลภิสฺสุ “วิชา มหาอุปาสิกา, พนฺธุลมลลเสนาปติสฺส ภริยา
 มลฺลิกา, พาราณสีเสฏฺฐิโน ธีตาคิ; ตสฺมา วิชา สยเมว ตสฺส มุถํ
 ทตฺวา สตฺสทฺสสาธิกา นวโภกฺกียอ สกฺเฏ อโรเปตฺวา วิหาริ เนตฺวา
 สตฺถาริ วนฺทิตฺวา “ภนฺเต มยฺหิ อยฺเยน อานนฺทตฺเถเรน มม ปสา
 ธนํ หตฺเถน อามฺภูจํ, เตนามฺภูจ-
 กาลโต ปฏฺจาย น สกฺกา มยา ปิลนุธิตฺ, ตั ปน ‘วิสฺสชฺเชตฺวา
 กปฺปิยํ อุปเนสฺสามิตฺติ วิกกิณฺณาเปนฺตี อณฺณํ คณฺหิตุํ สมตฺถํ อทิสฺวา
 อหเมวสฺส มุถํ คาทาเปตฺวา อาคตา, จตฺตฺส ปจฺจเยสฺส กตฺรปฺจฺจเย
 อุปเนมิ ภนฺเตติ ฯ “ปาจันทฺวาเร สงฺฆสฺส วสนฺภูจันํ กาคุํ เต
 ยุตฺตํ วิชาเขตฺติ ฯ “ยุตฺตํ ภนฺเตติ วิชา ตฺถจฺมานสา นวโภกฺกียอ
 ภูมิเมว คณฺหิ, อปฺราหิ นวโภกฺกียอ วิหาริ กาคุํ อารภิ ฯ

นางวิชาสร้างวิหารถวายสงฆ์

(หน้า ๗๐-๗๒ อถกทิวสํ สตฺถา-นวหิเอว มาเสหิ นิฏฺฐิตํ)

อถกทิวสํ สตฺถา ปจฺจฺจสฺสมเย โลกํ โวลเเกนฺโต เทวโลกา
 จวิตฺวา ภทฺทียนคเร เสฏฺฐิจฺกุลเ นิพฺพตฺตสฺส ภทฺทียสฺส นาม เสฏฺฐิ-
 ปุตฺตสฺส อุปนิสฺสยสมฺปตฺตี ทิสฺวา อนาถปิณฺฑทิกสฺส เคเห ภตฺตกิจฺจํ
 กตฺวา อุตฺตรทฺวารากิมฺโข อโหสิ ฯ ปกฺติยาปิ สตฺถา วิชา ย เคเห

ภิกขุ คณฺหิตฺวา ทกฺขินทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา เขตฺวเน วสฺติ, อนาถ-
 ปิณฺฑทิกฺสฺส เคเห ภิกขุ คณฺหิตฺวา ปาจันทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา
 ปุพฺพพาราเม วสฺติ ฯ อุตฺตรทฺวาริ สนฺธาย คจฺจนฺตํเยว ภควนฺตํ ทิสฺวา
 “จาริกํ ปกฺกมิสฺสตีติ ชานนฺติ ฯ วิสาขาปี ตํทิวสํ “สตฺถา อุตฺตร-
 ทฺวารากิโมโข คโตติ สุตฺวา ว เวเคน คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา อาห
 “จาริกํ คนฺตฺกามตฺถ ฆนฺเตติ ฯ “อาม วิสาขេติ ฯ “ฆนฺเต เอตฺตํ
 ธนํ ปริจฺจชิตฺวา ตุมฺหากํ วิหาริ การेमฺปิ, นีวตฺตถ ฆนฺเตติ ฯ “อนิวตฺต-
 คมนํ อิทํ วิสาขេติ ฯ สว “อทุธา เหตุสมฺปนฺนํ กณฺจิ ปสฺสตี
 ภควาติ จินฺเตตฺวา “เตนฺหิ ฆนฺเต มยฺหิ กตาทฺวิฆานนํ เอกํ
 ภิกขุ นีวตฺตาเปตฺวา คจฺจนฺตาติ อาห ฯ “ยํ โรเจสิ, ตสฺส ปตฺตํ คณฺห
 วิสาขេติ ฯ สว กิณฺจาปี อานนฺทตฺถเธโร ปิยายติ, “มหาโมคคฺคฺลฺลานตฺ-
 เถโร อิทฺธิมา, เอตํ เม นิสฺสาย กมฺมํ ลหุํ นิปฺปชฺชิสฺสตีติ ปน
 จินฺเตตฺวา เถรสฺส ปตฺตํ คณฺหิ ฯ เถโร สตฺถาริ โอลเกสิ ฯ สตฺถา
 “ตว ปริวारे ปฺลยฺจสฺเต ภิกฺขุ คเหตุวา นีวตฺต โมคคฺคฺลฺลานาติ ฯ
 โส ตถา อกาสิ ฯ ตสฺसानุภาเวน ปฺลยฺวาสสฺสจฺโยชนานิปี รุกฺขตฺถาย
 จ ปาสาณตฺถาย จ คตา มนุสฺสา มหนฺเต มหนฺเต รุกฺขเ จ
 ปาสาณเ จ คเหตุวา ตํทิวสเมว อากจฺจนฺติ, เนว สกฺเณ รุกฺข-
 ปาสาณเ อาโรเปนฺตา กิลมฺนฺติ, น อกฺโข ภณฺชติ, น จิรสฺเสว
 เทวณฺมิกํ ปาสาทํ กรีสฺสุ ฯ “เหฏฺฐาณฺมิมิํ ปฺลยฺจ คพฺภสฺตานิ อฺปริณฺมิมิํ
 ปฺลยฺจ คพฺภสฺตานีติ คพฺภสฺทสฺสปฺภิมณฺฑิตโต ปาสาทอ โหสิ ฯ
 สตฺถา นวฺหิ มาเสหิ จาริกํ จริตฺวา ปุณฺ สวตฺถิ อคฺมาสิ ฯ วิสาขายปี
 ปาสาทเ กมฺมํ นวฺหิ เอว มาเสหิ นิณฺจติ ฯ

นางวิสาขาทำบุญฉลองวิหาร

(หน้า ๗๒-๗๓ ปาสาทกฺกัំ ฆนโกฏิมรตต-นาม อณฺณิสฺสา นตฺถิ)

—————> ปาสาทกฺกัំ ฆนโกฏิมรตต-
 สุวณฺเณเนว สฺมฺมจฺจิทฺถกมฺมกฺคณฺหนํ กาทเรสิ ฯ “สตฺถา เขตวณฺมหา-
 วิหารํ คจฺฉตฺถิตฺถิ สุตฺวา ปจฺจุคฺคณฺนํ กตฺวา สตฺถารํ อตฺตโน วิหารํ
 เนตฺวา ปฏฺยณฺณํ คณฺหิ “ภนฺเต อิมํ จาตุมฺมาสํ ภิกฺขุสงฺฆํ คเหตุวา
 อิเชว วสถ, ปาสาทมํทํ กริสฺสามีติ ฯ สตฺถา อธิวาเสสิ ฯ สทา ตโต
 ปฏฺจาย พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส วิหารเเยว ทานํ เทติ ฯ อณฺณิสฺสา
 เอกา สหายิกา สหสฺสคฺชนิกํ เอกํ วตฺถํ อาทาย อากนฺตฺวา
 “สหายิกเ อหํ อิมํ วตฺถํ ตว ปาสาทเ ภุมฺมตฺถรณฺสงฺเขเปณ
 อตฺถริตฺถกามา, อตฺถรณฺญจันํ เม อจฺจิกฺขถาติ อาห ฯ “สหายิกเ
 สเจ ตฺยาทํ ‘โอกาโส นตฺถิตฺถิ วกฺขามิ, ‘ตฺวํ เม โอกาสํ อทาตุกามาติ
 มณฺณิสฺสสิ, สยเมว ปาสาทสฺส เทว ภูมฺโย คพฺภสฺสสฺสยจ
 โอลเเกตฺวา อตฺถรณฺญจันํ ชานาหีติ ฯ สทา สหสฺสคฺชนิกํ วตฺถํ
 คเหตุวา ตตฺถ ตตฺถ วิจฺรนฺตี ตโต อปฺปตฺรมฺถํ วตฺถํ อทิสฺวา
 “นํ อิมสฺมี ปาสาทเ ปุณฺณภาคํ ลภามีติ โทมนสฺสปฺปตฺตา
 เอกสฺมี จาเน โรทนฺตี อญฺจาสิ ฯ อถ นํ อานนฺทตฺเถโร ทิสฺวา
 “กสฺมา โรทสีติ ปุจฺฉิ ฯ สทา ตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ เถโร “มา จินฺตฺยิ,
 อหํ เต อตฺถรณฺญจันํ อจฺจิกฺขิสฺสามีติ วตฺวา “โสปาณเ ปาท-
 ปุณฺณกํ กตฺวา อตฺถราหิ, ภิกฺขุ ปาทเ โหวิทฺวา ปจฺมํ ตตฺถ ปาทํ
 ปุณฺณิตฺวา อนฺโต ปวิสิสฺสนฺติ, เหวนฺเต มหปฺพลํ ภวิสฺสตีติ อาห ฯ
 วิสาขาย กิเรตํ อสฺลลกฺขิตฺถจฺจันํ ฯ วิสาขา จตฺตารอ มาเส อนฺโต-
 วิหารเ พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทานํ อทาสิ ฯ โอสานทิวเส

ภิกขุสงฆมสฺส จีวรสาฎกเก อทาสี ฯ สงฆมนวเกณ ลทฺธจีวรสาฎกา สหสฺสํ
 อคฺมํสุ ฯ สพฺเพสํ ปตฺตานี ปุเรตฺวา เกสขุํ อทาสี ฯ ทานปริจฺจาเค
 นว โภจฺจโย อคฺมํสุ ฯ อิติ “วิหารสฺส ญฺมิกคฺคหณฺเน นว โภจฺจโย,
 วิหารการาปนฺเน นว, วิหารมเห นวาทิ สพฺพาปิ สตฺตวีสติ โภจฺจโย
 พุทฺธสฺสเน ปริจฺจชิ ฯ อิตฺถีภาเว จตฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส เคเห
 วสมานาย เอรุโรโป ปริจฺจาโค นาม อณฺฺณิสฺสา นตฺถิ ฯ

นางวิชาษาอุทานในวันฉลองวิหาร

(หน้า ๗๓-๗๔ สภา วิหารมหสฺส นิฏฺฐิตทิวเส-วฺตุเต อตีตํ อาหาริ)

สภา วิหารมหสฺส นิฏฺฐิตทิวเส วฑฺฒมานกจฺฉายาย ปุตฺต-
 นตฺตปริวฺตา “ยํ ยํ มยา ปุพฺเพ ปตฺถิตํ, สพฺพเมว มตฺถกํ ปตฺตฺนตฺติ
 ปาสาทํ อนุปริยายนฺตี ปญฺจหิ คาทาหิ มธฺรฺสทฺเทน อิมํ อุทานํ
 อุทานฺสิ

“กทาหํ นวปฺปาสาทํ	สุธามตฺติกเลปนํ
วิหารทานํ ทสฺสามิ,	สงฺกปฺโป มยฺห ปุริโต ฯ
‘กทาหํ มณฺจปฺิจญฺจ,	ภิสฺสิพฺมิโพหนานิ จ
เสนาสนภณฺฑํ ทสฺสามิ,	สงฺกปฺโป มยฺห ปุริโต ฯ
‘กทาหํ สลากภตฺต,	สุจิมฺสุปเสจฺนํ
โภชนทานํ ทสฺสามิ,	สงฺกปฺโป มยฺห ปุริโต ฯ
‘กทาหํ กาสิกวตฺถํ	โฆมกปฺปาสิกาหิ จ
จีวรทานํ ทสฺสามิ,	สงฺกปฺโป มยฺห ปุริโต ฯ
‘กทาหํ สปฺปินวนีตํ	มธฺเตลญฺจ ภาณิตํ
เกสขุขทานํ ทสฺสามิ,	สงฺกปฺโป มยฺห ปุริโตติ ฯ

ภิกขุ ตสสา สทฺทํ สุตฺวา สตถุ อารโหจยฺสฺ “ภนฺเต อมฺเหหิ
 เอตฺตเก อทฺธานเ วิสาขาย คายนํ นาม น ทิฏฺฐปฺพุพฺ, สว อชฺช
 ปฺตฺตณตฺตปริวฺตฺตา คายมานา ปาสาทํ อนุปริยายติ, กิณฺนุ ขวสฺสา ปิตตํ
 กุปีตํ, อุทาหุ อุมฺมตฺติกา ชาตฺตาติ ฯ สตถา “น ภิกฺขเว มยฺหํ อีตา
 คายติ, อตฺตโน ปนสฺสา อชฺฌาสโย ปริปฺณฺโณ, สว ‘ปตฺถิตป-
 ปตฺถนา เม มตฺถกํ ปตฺตาติ ตฺถจฺมานสา อุทานํ อุทาเนนฺตี วิจฺรตีติ
 วตฺวา, “กทา ปน ภนฺเต ตาย ปตฺถนา ปตฺถิตาติ วุตฺเต, สฺณิสฺสถ
 ภิกฺขเวติ, “สฺณิสฺสาม ภนฺเตติ วุตฺเต, อตีตํ อหริ:

อดีตชาติของนางวิสาขา

(หน้า ๗๔-๗๕ ภิกขเว อิโต กปฺปสฺต-ภเวยฺยนฺติ ปตฺถนํ อกาลิ)

ภิกขเว อิโต กปฺปสฺตสทฺสสมตฺถเก ปทฺมุตฺตโร นาม พุทฺโธ
 โลเก นิพฺพตฺติ, ตสฺส วสฺสสฺตสทฺสํ อายุ อโหสิ, จีณาสวานํ
 สทฺสทฺสํ ปริวารโ, นครํ หํสวตี นาม, ปิตา สุนนฺโท นาม ราชา,
 มาตา สุชาตา นาม เทวี ฯ ตสฺส สตถุ อคฺคฺปุฏฺฐายิกา อุปาสิกา
 อฏฺฐ วเร ยาจิตฺวา มาติฏฺฐาเน จตฺวา สตถารํ จตฺุหิ ปจฺจเยหิ
 ปฏฺิขคฺคนฺตี สายํ ปาตํ อุปฺภูจฺานํ คจฺจติ ฯ ตสฺสา เอกา สหายิกา
 ตาย สทฺธิํ นิพฺพุทฺธํ วิหารํ คจฺจติ ฯ สว ตสฺสา สตถารา สทฺธิํ
 วิสฺสาเสน กถนญจ วลฺลภภาวญจ ทิสฺวา “กิณฺนุ โข กตฺวา เอวํ
 พุทฺธานํ วลฺลภา โหตีติ จินฺเตตฺวา สตถารํ ปุจฺฉิ “ภนฺเต เอสา อิตฺถิ
 ตุมฺหากํ ก็ โหตีติ ฯ “อุปฺภูจฺายิกานํ อคฺคาติ ฯ “ภนฺเต ก็ กตฺวา
 อุปฺภูจฺายิกานํ อคฺคา โหตีติ ฯ “กปฺปสฺตสทฺสํ ปตฺถนํ ปฏฺเจตฺวาติ ฯ
 “อิทานิ ปฏฺเจตฺวา ลทฺฐุํ สกฺกา ภนฺเตติ ฯ “อาม สกฺกาติ ฯ “เตนหิ

ภนฺเต ภิกขุสฺตสทฺสเสณ สทฺธี สตฺตาทํ มยฺหํ ภิกขํ คณฺหถาติ
 อาท ๑ สตฺถา อธิวาเสสิ ๑ สทฺ สตฺตาทํ ทานํ ทตฺวา โอสานทิวเส
 จีวรสาฎฺเเก ทตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา ปาทมฺูเล นิปชฺชิตฺวา “ภนฺเต
 นาทํ อิมสฺส ทานสฺส พฺเลน เทวิสฺสริยาทีนํ อญฺญตรํ ปญฺเฌมิ,
 ตุมฺหาทิสฺสส พุทฺธสฺส สนฺติเก อญฺจ วเร ลภิตฺวา มาติฏฺฐาเน
 จตฺวา จตฺุหิ ปจฺจเยหิ ปฏฺิขคฺคิตฺุ สมตฺถานํ อคฺคา ภเวยฺยนฺติ
 ปตฺถนํ ปญฺเฌสิ ๑ สตฺถา “สมิขณิสฺสติ นุ โข อิมิสฺสา ปตฺถนาติ
 อนาคตํ อาวชฺเชนฺโต กปฺปสฺตสทฺสสํ โอลเเกตฺวา “กปฺปสฺตสทฺสส-
 ปรีโยสานเณ โคตโม นาม พุทฺโธ อุปฺปชฺชิสฺสติ, ตทา ตวํ วิสาขา
 นาม อุปาสิกา หุตฺวา ตสฺส สนฺติเก อญฺจ วเร ลภิตฺวา มาติฏฺฐาเน
 จตฺวา จตฺุหิ ปจฺจเยหิ ปฏฺิขคฺคณฺตีนํ อุปฺนฺจายิกานํ อคฺคา ภวิสฺสสีติ
 อาท ๑ ตสฺสา สทฺ สมปฺตติ เสว ลทฺธพฺพา วีย อโหสิ ๑ สทฺ
 ยาวตายุกํ ปุณฺณํ กตฺวา ตโต จุตฺวา เทวโลเก นิพฺพตฺติตฺวา
 เทวมนุสฺเสสุ สฺสรนฺตี กสฺสปสมฺมาสมฺพุทฺธกาเล กิภิสฺส กาสีรณฺโวลเ
 สตฺตนฺนํ ธีตานํ กนิฏฺฐา สงฺฆมาสี นาม หุตฺวา ปรงฺกั อคฺนตฺวา
 ตาหิ ภคินีหิ สทฺธี ทีฆรตฺตํ ทานาทีนํ ปุณฺณานิ กตฺวา กสฺสป-
 สมฺมาสมฺพุทฺธปาทมฺูเลปี “อนาคเต ตุมฺหาทิสฺสส พุทฺธสฺส สนฺติเก
 อญฺจ วเร ลภิตฺวา มาติฏฺฐาเน จตฺวา จตฺุปฺปจฺจยทายิกานํ อคฺคา
 ภเวยฺยนฺติ ปตฺถนํ อกาสิ;

คนผู้เกิดมาแล้วควรทำกุศล

(หน้า ๓๕-๓๗ ตโต ปฏุจาย ปน - วิชาชา วตฺถ)

ตโต ปฏุจาย ปน เทวมนุสเสสุ สัสนนตี อิมสมิ อตตภาเว
 เมณฑกเสฏฺฐิจิปุตตสฺส ธนณชยเสฏฺฐิโน ธีตา หุตฺวา นิพฺพตฺติ,
 มยฺหิ สาสเน พุทฺธิ ปุณฺณานิ อกาสิ ฯ

“อิติ โข ภิกฺขเว น มยฺหิ ธีตา คายติ, ปตฺถิตปฺปตฺถนาย ปน
 นิพฺพตฺตี ทิสฺวา อุทานํ อุทานะตีติ วตฺวา สตฺถา ธมฺมํ เทเสนฺโต
 “ภิกฺขเว ยถา นาม เจโก มาลาการโ จ นานาปุปฺพานํ มหนตฺ ราชึ
 กตฺวา นานปฺปการเ มาลาคุณเ กรโธติ; เอวเมว วิชาชาย นานปฺ-
 ปการานิ กุสลานิ กาคุํ จิตฺตํ นมตีติ วตฺวา อิมํ คาลมาห

“ยถาปี ปุปฺพราสิมฺหา กยิรา มาลาคุณเ พหุ:

เอว ชาเตน มจฺเจน กตฺตพฺพิ กุสลํ พุทฺธิ ฯ

ตตฺถ ปเทสุ “ปุปฺพราสิมฺหาติ: ปทสฺส นานปฺปการานํ ปุปฺพานํ
 ราสมฺหา อิติ อตฺโธ ฯ กยิราติ: กรเยย ฯ มาลาคุณเ พหุติ: เอกโต
 วณฺณิกมาลาทีเกทา นานปฺปการา มาลาวิกติโย ฯ มจฺเจนาติ:
 มริตพฺพสทาวตาย ‘มจฺโจติ ลทฺธนาเมน สตฺเตน จีวรทานาทีเกทํ
 พุํ กุสลํ กตฺตพฺพิ ฯ ตตฺถ ปุปฺพราสิคฺคหณํ พหุปุปฺพทสฺสนตฺถํ ฯ
 สเจ หิ อปฺปานิ ปุปฺพานิ โหนติ, มาลาการโ จ เจโก เนว พหุ
 มาลาคุณเ กาคุํ สกโกติ; อจฺเจโก ปน อปฺเปสุปี พหุสุปี ปุปฺเพสุ
 วิชฺชมาเนสุ น สกโกติเยว; พหุสุ ปน ปุปฺเพสุ สติ, เจโก
 มาลาการโ ทกฺโข กุสโล พหุ มาลาคุณเ กรโธติ; เอวเมว สเจ
 เอกจฺจสฺส สทฺธา มนฺทา โหติ, โภคา จ พหุ สัวิชฺชนฺติ, เนว
 สกโกติ พุทฺธิ กุสลานิ กาคุํ, มนฺทาย จ ปน สทฺธาย มนฺเทสุ จ

โกเศส, น สกโกติ; อุพาราย จ ปน สหุทาย มนุเทสุ จ โกเศส,
น สกโกติเยว; อุพาราย จ ปน สหุทาย อุพาเรสุ จ โกเศส สติ,
สกโกติ; ตถารูปาว วิสาขา อุปาสิกา, ตั สนุธาเยตัม วุตตัม

“ยถาปี ปุปฺพราสิมฺหา กยิรา มาลาคุณฺเ พหุ;

เอวံ ชาเตน มจฺเจน กตฺตพฺพํ กุสลํ พหุณฺติ ฯ

เทสนาวसानเ พหุ โสตาปนฺนาทโย อหสิํ ฯ มหาชนสฺส

สาตฺถิกา เทสฺนา ชาตาตี ฯ

วิสาขา วตฺถุ.
